

Szlovák kormányválság – jön az utolsó felvonás?

2022. december 13-án kellett volna a szlovák parlamentnek bizalmi szavazást tartania a Heger-kormányról, azonban az utolsó pillanatban két nappal elhalasztották a sorsdöntő szavazást. Egyre inkább úgy tűnik, hogy a 2020-as hivatalba lépése óta a konstans kormányválság állapotában működő, szeptembertől pedig kisebbségben kormányzó kabinet bukása csak idő kérdése, és nemsokára valóban pont kerülhet ennek a szenvedéstörténetnek a végére. Mi történt az elmúlt napokban, mi várható most, lehet-e előrehozott választás, és mi lesz a felvidéki magyar politikai érdekképviselettel?

Elhalasztott bizalmi szavazás

Ha a hétfői bizalmatlansági szavazásról szóló parlamenti vita idején még nem is,¹ a keddi szavazás előtti órákban már azt tűnt a legvalószínűbbnek, hogy a nap a kormány bukásával fog véget érni.²

A koalíció hivatalban maradásához a 150 fős szlovák parlamentben legalább 76 képviselőnek kellett volna támogatni a kormányt a napirendre tűzött bizalmi szavazás során. Az *Új Szó* szerint a hét elejét tükröző viszonyok alapján a 150 fős testületben 73 képviselő szavazott volna a Heger-kabinet mellett, míg 71 képviselő ellene.³ Hat képviselő hétfő estig még nem közölte egyértelműen a szándékát.

Közülük hárman azonban kedd reggelre bejelentették, hogy a kormány bukására fognak szavazni. Martin Borguľa, a Sme rodina (Család vagyunk) képviselője közölte, hogy Roman Mikulec belügyminiszter hivatalban maradása miatt kilép a pártból és a frakcióból is,⁴ majd párttársa, Ján Krošlák is bejelentette, hogy biztosan a kormány bukása mellett szavaz.⁵ Továbbá Slavěna

¹ Befejeződött a parlamenti vita, Heger reméli, hogy bizalmat kap a kormánya 2022.

² Egyre inkább úgy fest, a bukástól már a Jóisten sem menti meg a Heger-kormányt 2022.

³ Egy szavazaton is múlhat, folytatja-e a kormány a munkát, vagy sem 2022.

⁴ Egyre közelebb a kormány bukása, kilépett a Sme rodinából Borguľa! 2022.

⁵ Újabb koalíciós képviselő jelentette be, hogy a kormány bukása mellett szavaz 2022.

Vorobelová, a Marian Kotleba helyére került pótképviselő is kijelentette, hogy nem szavaz bizalmat a kormánynak.⁶ Kedd reggel Gyimesi György, az OĽaNO (Egyszerű Emberek és Független Személyiségek), a kormánykoalíció vezető pártjának magyar nemzetiségű képviselője a Facebook-oldalán még a szavazás előtt azt írta: „Vége.”⁷

Az utolsó pillanatban azonban sikerült elhalasztani a szavazást, ezzel időt nyerni a koalíciónak. Az eredeti napirend szerint kedden 11 órakor került volna sor a szavazásra, azonban az ülés elején Boris Kollár házelnök előbb a szavazás fél órával történő elhalasztásáról határozott, majd a parlament megszavazta, hogy a bizalmi szavazásra két nappal később, december 15-én kerüljön sor.⁸

A kormánykoalíciót idén szeptemberben elhagyó Richard Sulík, az SaS (Szabadság és Szolidaritás) elnöke szerint azért halasztották csütörtökre a szavazást, mert a kormánykoalíció Igor Matovič pénzügyminiszter, korábbi kormányfő és Sulík ellenlábasa visszahívásával akarja megoldani a kormányválságot.⁹ Sulík ugyanakkor azt is hozzátette, hogy nem politikai alku áll az ügy hátterében, az SaS mindenképpen a kormány bukására fog szavazni.¹⁰ Párttársa, Jana Bittó Cigániková néhány órával később már úgy nyilatkozott, hogy Matovič lemondása alapot jelenthet a tárgyalások folytatásához.¹¹

Lehet-e előrehozott választást tartani?

A probléma leginkább abban áll, hogy a bizalmi szavazás elvesztésével a mostani koalíciónak semmilyen legitimitása nem marad, a szlovák alkotmány szerint pedig főszabály szerint nincs lehetőség előrehozott választások kiírására.¹²

Az előrehozott választás lehetősége körüli vita még a tavalyi évre nyúlik vissza: tavaly a Smer mintegy hatszázezer aláírást gyűjtött össze egy előrehozott választásról szóló népszavazás kiírásáért.¹³ Zuzana Čaputová köztársasági elnök a kérdést az Alkotmánybíróság elé utalta, amely úgy határozott, az ország alkotmánya nem teszi lehetővé az ilyen népszavazások kiírását, sőt arra sincs

⁶ Vorobelová is a kormány bukására adja le a voksát 2022.

⁷ GYIMESI 2022.

⁸ Csütörtök délutánra halasztották a kormány bukásáról szóló szavazást 2022.

⁹ Sulík szerint Matovič lemondása állhat a bizalmatlansági szavazás elhalasztása mögött 2022.

¹⁰ Csütörtök délutánra halasztották a kormány bukásáról szóló szavazást 2022.

¹¹ Egészen januárig húzódhat a kormány bukásáról szóló szavazás, ha lemond Matovič 2022.

¹² A Szlovák Köztársaság Alkotmánya 1992.

¹³ Most akkor lesz előrehozott választás Szlovákiában vagy sem? Összefoglaltuk, hogy is állnak a dolgok! 2022.

mód, hogy a törvényhozás, alkotmányos többség mellett, tulajdonképpen feloszlassa magát.¹⁴ Azt azonban hozzátette a testület, hogy egy vonatkozó alkotmánytörvény módosításával megteremthető a jogi lehetősége egy ilyen népszavazásnak. Szlovákia 1993-as függetlenedése óta többször is volt előrehozott választás az országban (1994, 2006, 2012), a szlovák alkotmánybíróság azonban tavalyi döntésével tulajdonképpen megszüntette ezt a gyakorlatot.

Robert Fico idén újra nekifutott az aláírásgyűjtésnek, immár két kérdéssel: az első arra irányult, hogy alkotmánytörvénnyel lehetővé tegyék-e az előrehozott választásokról szóló népszavazás kiírását, a második pedig a hivatalban lévő kormány azonnali lemondásáról szólt. Utóbbi kérdést az Alkotmánybíróság október végén elkaszált, az első kérdést azonban jóváhagyta, lehetővé téve egy előrehozott választások kiírásáról szóló népszavazás megtartását.¹⁵ Zuzana Čaputová államfő 2023. január 21-ére ki is írta a népszavazást, amelynek egyetlen kérdése a választási időszak lerövidítésére vonatkozik, méghozzá referendum útján vagy parlamenti határozattal (!).¹⁶

További lehetőség, hogy a képviselők még január előtt módosítják az Alkotmányt, lehetővé téve az előrehozott választás kiírását (ez lényegében értelmetlenné is tenné a januári népszavazást). Ehhez azonban alkotmányos többség, legalább 90 képviselő jóváhagyására lenne szükség, amely Grigorij Mesežnikov politológus szerint legalábbis kétséges.

Az előrehozott választás megtartására lenne választói akarat. A Median október végén és november elején végzett felmérése szerint a választópolgárok 62 százaléka azt szeretné, ha előrehozott választást tartanának, nagyjából ugyanennyien a kormány leváltását is akarják.¹⁷ Ezzel összhangban a politikai pártok többsége is az előrehozott választásban látja a megoldást: korábban a kormánypárti Sme rodina elnöke, Boris Kollár, és az ellenzéki Hlas vezetője, Peter Pellegrini is a mielőbbi előrehozott választást sürgette a kormány bukása esetén.¹⁸

Nem kizárt, hogy azért is került sor a bizalmi szavazás halasztására, hogy a képviselők időt nyerjenek azoknak a tárgyalásoknak a lebonyolításához, amelyek az előrehozott választások lehetősége jogi megteremtésének előkészítését szolgálják, az elhúzódó bizonytalan politikai átmeneti időszakok elkerülése érdekében. Ha azonban Igor Matovič valóban lemond csütörtökig, és ennek

¹⁴ Alkotmányellenes az előrehozott választásról szóló referendum 2021.

¹⁵ Kiss 2022.

¹⁶ Čaputová bejelentette a népszavazás időpontját 2022.

¹⁷ A szlovákok közel kétharmada előrehozott választást szeretne 2022.

¹⁸ Kollár és Pellegrini szerint, ha a kormány megbukik, előrehozott választást kell tartani 2022.

okán mégis kellő számú képviselő szavaz a kormány maradására, a kormányválság akár januárig, a népszavazásig is elhúzódhat.¹⁹

Kik vehetik át az ország irányítását, és hogy áll a magyar politikai érdekképviselés?

A Polis közvélemény-kutató cég november végi felmérése szerint a Robert Fico vezette Smer (Irány) és a belőle kivált, Peter Pellegrini vezette Hlas szociáldemokrata pártok fej fej mellett, 20 százalék körüli támogatottsággal állnak az élen. A képzeletbeli dobogó harmadik fokára a PS (Progresszív Szlovákia) férne fel, jócskán lemaradva, 8,8 százalékkal. A további, parlamentbe bejutó pártok sorrendje: Republika (7,2 százalék), SaS (7 százalék), OĽaNO (6,1 százalék), Sme rodina (5,5 százalék) és a Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH) (5 százalék). A Szövetséget a cég parlamenti bejutási küszöb alá, 4,8 százalékra mérte.²⁰

Az új lehetséges kormányfő tehát a legnagyobb valószínűség szerint Peter Pellegrini vagy Robert Fico lesz. Bár mindkét szociáldemokrata tömörülés szuverenista irányvonalat képvisel, ami Budapestnek jó hír lehet, de amíg Pellegrini nyugatos, Robert Fico mára egyértelműen Nyugat-ellenes, oroszbarát retorikát alkalmaz.²¹ Fico nevéhez továbbá szorosan kötődnek a maffiakormányzás lemoshatatlan bűnei, az újságíró-gyilkosságokban részt vevő bűnözőkkel való szoros kapcsolatai, illetve a magyarellenessé soviniszta rendelkezések zöme is, így a nyelvtörvény és állampolgársági törvény szigorítása, Malina Hedvig megveretésének eltussolása és a DAC-szurkolók megveretése. Fico lehetséges hatalomra kerülése tehát több szempontból sem nevezhető örömdetes fejleménynek.

A 2021 őszen létrejött szlovákiai magyar egységpártot, a Szövetséget szinte valamennyi közvélemény-kutató rendre bejutási küszöb alá méri, 2 és 5 százalék közé. Bár a párt jelentős sikert ért el az október végi helyhatósági és megyei választásokon,²² ez nem jelenti azt, hogy országos viszonylatban is képes lehet elérni a párt a bejutáshoz szükséges 5 százalékos küszöböt (Szlovákiában a parlamenti választás teljesen arányos, az egész ország egy választóközvetet képez). A helyhatósági és megyei választásokon hagyományosan kisebb szerepe van

¹⁹ Egészen januárig húzódhat a kormány bukásáról szóló szavazás, ha lemond Matovič 2022.

²⁰ Friss POLIS-felmérés: Stabil Hlas-előny, a parlament küszöbén a Szövetség 2022.

²¹ RENCZES 2022.

²² POMICHAL 2022a.

a pártpolitikai hovatartozásnak, az etnikai magyar párt Felvidéken pedig jellemzően erős regionális beágyazottságú. Ez azonban nem jelenti azt, hogy országos viszonylatban is hasonló siker várható.

A magyar párt országos felméréseken való sikertelenségének több oka is van. Egyfelől a közvélemény-kutató cégek nehezen tudják mérni a magyar szavazók választási szándékát az alkalmazott mintavételi módszerek miatt. Másfelől, és ez az érdemi ok, hogy a magyar pártot folyamatosan belső ellentétek feszítik, amit a szlovákiai magyar választó is tökéletesen érzékel. A tavaly őszi pártegyesítés során az a döntés született, hogy az új egységpártban platformok formájában működnek tovább az elődpártok, megőrizve ezzel a pártok közti értékbeli és politikai különbségeket. Ezzel azonban a törésvonalak megőrzését is eredményezte, amelyek ezentúl nem pártok, hanem az „egységes” párt különböző platformjai között húzódtak. A törésvonalak menti viták jelentős része a nagy nyilvánosság előtt zajlik, így a választó azt érzékeli, hogy az évek óta országos viszonylatban sikereket elérni képtelen politikai formáció immár önmagával vitázik. A hétvégén a Szövetség Országos Tanácsának ülése például félbeszakadt, miután a platformok felszámolásáról szóló vita során az MKP-platform képviselői kivonultak az ülésről.²³ Ezzel párhuzamosan pedig a szlovák pártok szólítják meg a magyar választókat, ez a taktika – ahogy Gyimesi György esete is mutatja – pedig már 2020-ban is elég jól működött.

A szlovákiai magyar politikai érdekképviseletnek össze kell szednie magát, hiszen az előrehozott választás elérhető közelségbe került, a Szövetség pedig messze nincs a teljesítési képességei csúcsán. Egy esetleges kudarc az egységpártot is évekre zárójelbe teheti, ami végső soron az etnikai politizálás gondolatát is veszélybe sodorhatja.

2022. december 14.

Felhasznált irodalom

Alkotmányellenes az előrehozott választásról szóló referendum. *Új Szó*, 2021. július 7. Online: <https://ujsozso.com/kozelet/alkotmanyellenes-az-elorehozott-valasztasrol-szolo-referendum>

A Szlovák Köztársaság Alkotmánya (1992). Online: www.torvenytar.sk/zakon-31

²³ POMICHAL 2022b.

Szlovák kormányválság – jön az utolsó felvonás?

- A szlovákok közel kétharmada előrehozott választást szeretne. *Új Szó*, 2022. november 13. Online: <https://ujso.com/kozelet/felmeres-a-szlovakok-kozel-ketharmada-elorehozott-valasztast-szeretne>
- Befejeződött a parlamenti vita, Heger reméli, hogy bizalmat kap a kormánya. *Új Szó*, 2022. december 12. Online: <https://ujso.com/kozelet/befejezodott-a-parlamenti-vita-heger-remeli-hogy-bizalmat-kap-a-kormanya>
- Čaputová bejelentette a népszavazás időpontját. *Új Szó*, 2022. november 3. Online: <https://ujso.com/kozelet/caputova-bejelentette-az-elorehozott-valasztasokrol-szolo-nepszavazas-idopontjat>
- Csütörtök délutánra halasztották a kormány bukásáról szóló szavazást. *Új Szó*, 2022. december 13. Online: <https://ujso.com/kozelet/csutortok-delutanra-halasztottak-a-kormany-bukasarol-szolo-szavazast>
- Egészen januárig húzódhat a kormány bukásáról szóló szavazás, ha lemond Matovič. *Új Szó*, 2022. december 13. Online: <https://ujso.com/kozelet/egesen-januarig-huzodhat-a-kormany-bukasarol-szolo-szavazas-ha-lemond-matovic>
- Egy szavazaton is múlhat, folytatja-e a kormány a munkát, vagy sem. *Új Szó*, 2022. december 12. Online: <https://ujso.com/kozelet/egy-szavazaton-is-mulhat-folyatja-e-a-kormanya-munkat-vagy-sem>
- Egyre inkább úgy fest, a bukástól már a Jóisten sem menti meg a Heger-kormányt. *Ma7.sk*, 2022. december 13. Online: <https://ma7.sk/aktualis/egyre-inkabb-ugy-fest-a-bukastol-mar-a-joisten-sem-menti-meg-a-heger-kormanyt>
- Egyre közelebb a kormány bukása, kilépett a Sme rodinából Borgula! *Új Szó*, 2022. december 13. Online: <https://ujso.com/kozelet/egyre-kozelebb-a-kormany-bukasa-kilepett-a-koliciobol-borgula>
- Friss POLIS-felmérés: Stabil Hlas-előny, a parlament küszöbén a Szövetség. *Ma7.sk*, 2022. december 5. Online: <https://ma7.sk/aktualis/friss-polis-felmeres-stabil-hlas-elony-a-parlament-kuszoben-a-szovetseg>
- GYIMESI György – NRSR (2022): Vége! *Facebook*, 2022. december 12. Online: www.facebook.com/Gyimesi/posts/pfbid02m76LDZrsYsU5F5nWoDKTpJ9pK2iR45xuBewG9t8yk6QrEFRChpcyd6RoAakdFSk4l
- KISS Balázs (2022): Eldőlt a szlovák kormány lemondását célzó népszavazási kérdés sorsa. *Infostart*, 2022. október 27. Online: <https://infostart.hu/tudositoink/2022/10/27/eldolt-a-szlovak-kormany-lemondasat-celzo-nepszavazasi-kerdes-sorsa>
- Kollár és Pellegrini szerint, ha a kormány megbukik, előrehozott választást kell tartani. *Új Szó*, 2022. december 9. Online: <https://ujso.com/kozelet/kollar-es-pellegrini-szerint-ha-a-kormany-megbukik-elorehozott-valasztast-kell-tartani>
- Most akkor lesz előrehozott választás Szlovákiában vagy sem? Összefoglaltuk, hogy is állnak a dolgok! *Ma7.sk*, 2022. szeptember 21. Online: <https://ma7.sk/aktualis/most-akkor-lesz-elorehozott-valasztas-szlovakiaban-vagy-sem-osszefoglaltuk-hogy-allnak-a-dolgok>
- POMICHAL Krisztián (2022a): Történelmi siker a megyei választásokon: Önálló pártszínekben a Szövetség adja a legtöbb megyei képviselőt. *Ma7.sk*, 2022. október 30. Online: <https://ma7.sk/aktualis/tortenelmi-siker-a-megyei-valasztasokon-onallo-partszineken-a-szovetseg-adja-a-legtobb>
- POMICHAL Krisztián (2022b): Félbeszakadt a Szövetség Országos Tanácsának ülése: az MKP-platform politikusai kivonultak a platformvítáról. *Ma7.sk*, 2022. december 10. Online: <https://ma7.sk/aktualis/felbeszakadt-a-szovetseg-orszagos-tanacsanak-ulese-az-mkp-platform-politikusai-kivonultak>

- RENCZES Ágoston (2022): A szlovák ellenzék is egyre inkább rácsavarodik az oroszbarátságra. *Azonnali*, 2022. április 19. https://azonnali.hu/cikk/20220419_a-szlovak-ellenzek-is-egy-re-inkabb-racsavarodik-az-oroszbaratsagra
- Sulík szerint Matovič lemondása állhat a bizalmatlansági szavazás elhalasztása mögött. *Új Szó*, 2022. december 13. Online: <https://ujsoz.com/sulik-szerint-matovic-lemondasa-allhat-a-bizalmatlansagi-szavazas-elhalasztasa-mogott>
- Újabb koalíciós képviselő jelentette be, hogy a kormány bukása mellett szavaz. *Új Szó*, 2022. december 13. Online: <https://ujsoz.com/kozelet/ujabb-koalicios-kepviselo-jelentette-be-hogy-a-kormany-bukasa-mellett-szavaz>
- Vorobelová is a kormány bukására adja le a voksát. *Új Szó*, 2022. december 13. Online: https://ujsoz.com/kozelet/vorobelova-is-a-kormany-bukasara-adja-le-a-voksat?utm_source=web-site&utm_campaign=legfrissebb_cikkek